

Секція 1 „ОХОРОНА ПРАЦІ: ОСВІТА І ПРАКТИКА”

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАПРЯМУ “ОХОРОНА ПРАЦІ” В СФЕРІ ОСВІТИ

УДК 331.14

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гайдук Я.П.

*Кудря О.В., к.пед.н., доцент, доцент кафедри виробничо-інформаційних
технологій та безпеки життєдіяльності*

**Полтавський національний педагогічний університет імені
В.Г.Короленка**

В умовах сьогодення значну увагу присвячено проблемам безпеки людини: здійснюється аналіз підсумків трудової діяльності, приділяється увага питанням захисту від різноманітних небезпек, реалізується завдання щодо формування у молоді культури безпечної життєдіяльності та ведеться пошук ефективних методик реалізації зазначеного.

У навчальних закладах з метою забезпечення охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу обов'язковим є виконання Закону України «Про охорону праці», Кодексу цивільного захисту України, наказу Міністерства освіти і науки від 08.01.2001 № 563 «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах».

Під терміном «охорона праці» розуміють певну систему, яка включає правові, соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні і лікувально-профілактичні заходи та засоби, що спрямовані на збереження життя, здоров'я і працездатності людей у процесі їх трудової діяльності [1].

Однією з основних галузей охорони праці у навчальному закладі є гігієна праці. Цей розділ розглядає питання, пов'язані з умовами роботи і їхнім впливом на людський організм; розробляє гігієнічні і лікувально-профілактичні заходи, спрямовані на поліпшення і збереження здоров'я працівників, підвищення працездатності і продуктивності праці. Діяльність людини, залежно від умов реалізації і особливостей технологічних процесів, може супроводжуватись суттєвим відхиленням параметрів виробничого середовища від їх природного значення, бажаного для

забезпечення нормального функціонування організму людини. Метою гігієни праці є встановлення таких граничних відхилень від природних фізіологічних норм для людини, допустимих навантажень на організм людини, які не будуть викликати негативних змін у функціонуванні організму людини і окремих його систем.

Виходячи з принципів Гігієнічної класифікації праці, умови поділяють на 4 класи: оптимальні, допустимі, шкідливі та небезпечні (екстремальні) умови праці.

Шкідливі фактори виробничого середовища відповідно до Гігієнічної класифікації поділяються на фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні..

Мікроклімат приміщень – умови внутрішнього середовища цих приміщень, що впливають на тепловий обмін працюючих з оточенням шляхом конвенції, теплового випромінювання та випаровування вологи.

Значення параметрів мікроклімату суттєво впливають на самопочуття і працездатність людини. Тривала дія високої температури тіла людини при одночасній підвищеній його вологості призводить до збільшення температури людини до 38-40°C. При підвищенні температури значно збільшується потовиділення, внаслідок чого настає різке порушення водного обміну. З потом із організму виділяється значна кількість солей, головним чином хлористого натрію, калію, кальцію. Зростає вміст у крові молочної кислоти, сечовини, внаслідок чого вона згущується. Перегрів тіла людини супроводжується головними болями, запамороченням, нудотою, загальною слабкістю, часом можуть виникати судоми та втрата свідомості. Негативна дія високої температури збільшується при підвищеній вологості.

Суттєві фізіологічні зміни в організмі можливі також при низькій температурі, яка призводить до переохолодження організму. Найбільш вираженими реакціями на низьку температуру є звуження судин м'язів та шкіри. Охолодження тіла викликає порушення рефлекторних реакцій, зниження тактильних та інших реакцій, утруднення рухів. Все вищевказане може бути причиною травматизму.

Недостатня вологість повітря (нижче 20%) призводить до підсихання слизових оболонок дихальних шляхів та очей, внаслідок чого зменшується захисна здатність протистояти мікробам.

Існують декілька гігієнічних критеріїв оцінки умов праці:

- забруднення повітря;
- температура, вологість і швидкість руху повітря;
- рівень шуму;
- освітленість;
- санітарний стан;
- особиста гігієна співробітників.

Відповідно до Закону України «Про охорону праці» (стаття 27) під нормативно-правовими актами з охорони праці (НПАОП) розуміють правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання. Перегляд нормативно-правових актів з охорони праці відбувається в міру нових досягнень науки і техніки, які сприяють поліпшенню безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, але не рідше одного разу в десять років (стаття 28) [1].

Стандарти, технічні умови та інші документи на засоби праці й технологічні процеси повинні включати вимоги з охорони праці й узгоджуватися з органами державного нагляду за охороною праці. Нормативно-технічну базу охорони праці складають міжгалузеві й галузеві державні нормативні акти з охорони праці і нормативні акти з охорони праці окремих підприємств.

Питання охорони праці у навчальному закладі врегульовують передусім у колективному договорі. У ньому, зокрема, визначають права на пільги та компенсації. Роботодавець відповідальний за: безпечні та нешкідливі умови праці організацію служби охорони праці у навчальному закладі проведення інструктажів з питань охорони праці з працівниками. Кожного працівника до початку роботи ознайомлюють під розписку про: умови праці наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих чинників та можливі наслідки їх впливу на здоров'я.

Розглянемо нормативні документами, якими регулюються питання охорони праці у навчальних закладах [2]:

- Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII;
- Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-XII;
- Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII;
- Указ Президента України «Про День охорони праці» від 18.08.2006 № 685/2006;
- Порядок розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.03.2001 № 270;
- Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 № 563;
- Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 31.08.2001 № 616 (у редакції наказу МОН від 07.10.2013 № 1365);
- Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах,

підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 18.04.2006 № 304;

- Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджені постановою Міністерства праці України від 01.09.1992 № 41;

- Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затверджене наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29.01.1998 № 9;

- Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затверджене наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15;

- Загальні вимоги стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників, затверджені наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 25.01.2012 № 67;

- Інструктивно-методичні матеріали «Підготовка загальноосвітнього навчального закладу до нового навчального року з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності», подані в додатку до листа Міністерства освіти і науки України «Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності у навчально-виховному процесі» від 26.04.2013 № 1/9-305;

- Методичні матеріали «Організація навчання і перевірки знань, проведення інструктажів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в загальноосвітніх навчальних закладах», подані у додатку до листа Міністерства освіти і науки України «Про використання Методичних матеріалів щодо організації навчання і перевірки знань, проведення інструктажів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності» від 16.06.2014 № 1/9-319.

У наведеній вище системі законодавчих актів основна роль приділяється Закону «Про охорону праці» (редакція від 2002 р.). Цей закон визначає основні положення з реалізації конституційного права громадян на охорону їхнього життя й здоров'я у процесі трудової діяльності, регулює за участю відповідних державних органів відносини між власником підприємства і працівником з питань безпеки праці, виробничої санітарії, встановлює єдиний порядок організації охорони праці у виробничій сфері в Україні.

Закон визначає основні принципи державної політики в області охорони праці, серед яких чільне місце займають: пріоритет життя й здоров'я працівників стосовно результатів виробничої діяльності підприємства; повна відповідальність власника підприємства за створення безпечних і нешкідливих умов праці; соціальний захист працівників; повне відшкодування шкоди особам, які потерпіли на виробництві від нещасних випадків або професійних захворювань.

Список використаних джерел

1. Конституція України 254к/96-ВР від 1996.06.28 // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 30 (23.07.96), ст. 141.
2. Закон України "Про охорону праці" № 2694-ХІІ. від 1992.10.14 // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 49 (08.12.92), ст. 668.
3. Загальна гігієна з основами екології: Підручник / Кондратюк В.А., Сергета В.М., Бойчук Б.Р. та Ін. / За ред. В.А. Кондратюка. - Тернопіль

УДК 378.147:613.6.027

КОМПЛЕКСНИЙ БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПІДХІД ЩОДО ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ СВІТОГЛЯДУ З ГІГІЄНИ І БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

*Паустовський Ю.О., професор доцент кафедра гігієни та екології № 2
Зенкіна В.І., доцент кафедра гігієни та екології № 2*

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

У процесі трудової діяльності медичні працівники зазнають комбінованої, комплексної і поєднаної дії фізичних, хімічних, біологічних і психофізіологічних шкідливих та небезпечних чинників виробничого середовища в постійному чи інтермітуючому режимі. В дослідженнях доведено, що шкідливі умови праці є причиною достатньо високих рівнів захворюваності, інвалідності і смертності працівників охорони здоров'я порівняно з іншими сферами економічної діяльності.

Сьогодні медичний персонал потрапив до групи високого ризику зараження вірусом SARS-CoV-2 і високого рівня захворюваності і смертності від коронавірусної хвороби. В Україні більше 79680 (4,15%) офіційно підтверджених випадків заражень вірусом SARS-CoV-2 серед медичних працівників, з яких більше 740 (1,89%) випадків – летальні, і ці показники невпинно ростуть [1]. За даними дослідників, середня тривалість життя лікаря у світі становить всього 54 роки [2, 3]. Тому у закладах вищої медичної освіти особлива увага повинна приділятися формуванню у майбутніх студентів-медиків світогляду з гігієни та безпеки праці для реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я.

На сьогодні питання гігієни та безпеки праці медичних працівників викладаються студентам-медикам протягом всього навчання у закладах вищої медичної освіти. Так, на першому курсі всіх факультетів викладається нормативна дисципліна «Безпека життєдіяльності; основи біоетики та